

ZDZISŁAW M. RURARZ

Terytorialno-ludnościowe problemy ZSRR (2)

W poprzednim artykule była mowa o tym, że Gorbaczow chce wprowadzić kraj z kryzysu. Co innego jednak chcieć, a co innego móc. O tym, że ZSRR jest największym terytorialnie krajem świata i po Chinach i Indiach ma też największą liczbę mieszkańców, też była mowa. Zarówno terytorium jak i liczba mieszkańców ZSRR, a zwłaszcza ich rozmieszczenie i skład etniczny, są tu jednak bardziej pasywami niż aktywami, jeśli pominąć względy natury czysto militarnej. Zanim powiemy co w tej dziedzinie Gorbaczow może poprawić, musimy przede wszystkim przypomnieć istniejące tu realia.

Otóż powierzchnia ZSRR wynosi 22,4 mln. km. kw. Trzy kolejne największe terytorialnie kraje, tj. Kanada, Chiny i USA, mają terytoria w granicach 9,4-9,9 mln. km. kw. każdy.

Przy tak olbrzymim terytorium gęstość zaludnienia w ZSRR wynosi 12 mieszkańców na kilometr kwadratowy. W części azjatyckiej ZSRR, która ma powierzchnię 16,8 mln. km. kw., zaludnienie to wynosi ok. 5 mieszkańców na km. kw. (w europejskiej zaś 36 odpowiednio).

Kraj o słabej gęstości zaludnienia ma w rzeczywistości trudniejsze warunki rozwoju ze względu na wyższe koszty infrastruktury. Ktoś może powiedzieć, że Kanada i Australia mają po 3 i 2 mieszkańców na kilometr kwadratowy i są krajami rozwiniętymi. To prawda. Mają one też mimo wszystko lepsze warunki naturalne, choćby ze względu na żeglugę przybrzeżną i śródlądową, a ponadto mają korzystny udział w międzynarodowym podziale pracy. Obroty handlowe na głowę Kanadyjczyka są 11-krotnie wyższe niż mieszkańca ZSRR.

W każdym razie jest tu problem. Na azjatycką część ZSRR przypada ¼ powierzchni kraju, ale zamieszkała jest ona tylko przez 28 procent jego ludności. Przytem w azjatyckiej części kraju znajduje się ponad 90 procent wszystkich bogactw naturalnych ZSRR. Powstaje więc palący problem szybkiego zaludnienia obszarów azjatyckich ponad istniejący obecnie poziom.

Obok problemu czysto ekonomicznego jest tu także problem polityczno-strategiczny. Ludność ZSRR w jego azjatyckiej części wynosi ok. 80 milionów. Sąsiaduje z nią jednak 120 milionów Japończyków, 60 milionów Koreańczyków, ponad miliard Chińczyków, teraz także ponad 120 milionów Pakistańczyków. 45 milionów

fikować swoich Azjatów i dodatkowo nie uda się wytepić tam Islamu, to za 90 lat ZSRR może być ludnościowo głównie krajem azjatyckim, zaś religijnie krajem mahometańskim. Jakie byłyby tego konsekwencje — nie trudno przewidzieć.

I cóż tu Gorbaczow może zrobić? Niestety, nie ma on tu większego pola manewru.

Przy okazji warto zrobić dygresję. Otóż gdyby nie wojny, rewolucje, głód, masowe czystki i masowe więzienie w tym stuleciu, to ZSRR miałaby ponad 400 milionów ludzi. Czy relacja Rosjanie — nie-Rosjanie byłaby tu korzystniejsza, trudno powiedzieć. Ale w każdym razie byłoby bardziej kim gospodarować niż ma to miejsce obecnie. Człowiek, z którym się nigdy nie liczono, stał się teraz "surowcem" deficytowym. Najgorzej wygląda sprawa z Rosjanami i w ogóle ludnością nieazjatycką. Jej przyrost prawie 3-krotnie niższy niż azjatyckiej. Trudno zakładać, że Gorbaczow to zmieni, zwłaszcza szybko.

Jest i inna sprawa. Doświadczenie historyczne uczy, że kiedy na progu I wojny światowej etniczni Rosjanie stanowili niecałe 40 procent kraju, to kraj omal się w ogóle nie rozpadł. Oderwała się od Rosji nie tylko Polska, Finlandia, czy kraje bałtyckie, ale próbowała to uczynić Ukraina, Gruzja, Daleki Wschód, Kozaczczyna i jeszcze inni.

Powracając jednak do zaludniania azjatyckiej części ZSRR, wylaniają się tu co najmniej dwa problemy pozaekonomiczne.

Nie chodzi bowiem o zaludnianie części azjatyckiej ZSRR jako takiej, ale jej części północnej i daleko-wschodniej głównie. Ponadto chodzi tu także o rozładowanie przeludnienia w niektórych południowych republikach części azjatyckiej. Tak np.

Rusyfikacja ludności nierosyjskiej, zwłaszcza azjatyckiej, co przyznaje się nawet oficjalnie, nie jest łatwa. Tylko 60 procent ludności nierosyjskiej zna swobodnie język rosyjski. Ale 40 procent zna słabo. A to oznacza 50 milionów ludzi. Z czasem będzie ich więcej czy mniej? Trudno powiedzieć. ZSRR ma oficjalnie 93 narodowości, ale jest ich chyba więcej, bo sam na końcu statystyki podaje jeszcze "inne". Publikuje się w ZSRR w 62 językach. W 1950 r. publikowano w 87-u. Stopniowo więc eliminuje się ilość oficjalnych języków. Ale jeśli tempo to zostanie zachowane, to potrzeba mu ca. 80 lat na ostanie się przy jednym języku tylko. A pamiętamy, że w międzyczasie mogą zajść wspomniane wydarzenia demograficzne.

I cóż tu może zrobić Gorbaczow? Rusyfikacja może natrafić na jeszcze większy opór, jeśli będzie połączona ze zwiększoną ateizacją społeczeństwa. Dotyczy to głównie mahometańskiej ludności Azji sowieckiej.

Jak wiemy, Islam przeżywa renesans. Udziela się to także ludności mahometańskiej w ZSRR. Prostota obrządków mahometańskich, ustaloła tradycyjnie tryb życia, a także łatwość dostania się do mahometańskiego stanu duchownego, utrudniają władzom sowieckim walkę z Islamem. Jeśli łączy się ona dodatkowo ze wspomnianą rusyfikacją, to problem jest to nielada.

Ale na tym nie koniec. Dochodzi tu jeszcze dodatkowo problem ekonomiczny. Więcej na tematy ekonomiczne będzie w innym artykule, ale teraz wspomnijmy tylko o jednym z nich. W azjatyckich republikach sowieckich, poza Kazachstanem, zaczyna być autentyczny problem przeludnienia i bezrobocia. Jak już wspomniano, sprawę komplikuje brak wody (poza Gruzją). Ostatnie decyzje anulujące projekty przerzutu

wody na południe z Azji, z południa z Azji, a nawet redukcji poziomu podaży tam, gdzie możliwają dalszy rozwój, omawianym obszarze, a także zlikwidację nie ma zaś, a wszystko pochłania p. ko-wschodnia część i więcej problem przerzą do pracy z poł. Daleki Wschód i to, robić w ograniczony, wszystko strasznie. Osiedlenie jednego omawianych obszarów, wizorycznych warunków 20 tys. rubli. Ponadto nawet dla ludzi z klimatem umiarkowanego wyn. 5 lat, a co tu mówić, wach! Co więcej, większych mrozów, tura poniżej minus 50, sza jest sprawą no. Sybirak nie może przwnąć dłużej niż 2 go. Uzbek czy Azerbejdż, będzie się dłużej akli, może nie wytrzymać. Przerzucać go więc, może do Rosji eu. Ukrainy a tych stąd r.

W każdym razie, olbrzymi i nie wiadomo, czow z nim sobie p. przerzucanie do su. Rosjan może dodatkowo, ich i tak już niski przy. A więc błędne koło.

Może warto przy te, że co mądrzejsi Sowie, watnie, że jedyna na, rzyć Syberię dla całej, tu jadą ludzie jak ong, przecież ZSRR to nie.

Nie wiem jak Gorb, ten problem, a ma o, podobnych problemów.

SOCIAL SECURITY

JIM HANSON, District Manager, S

— Kilka tygodni temu zaczął ma pracować dla stanowej agencji. Pracownicy tu nie są objęci programem Social Security, ale swój pierwszy czek, zauważyłem, że potrącono mi podatek. Powiedziano mi, że jest to potrącenie na Medicare. Czy pracownicy muszą płacić podatek na Medicare?

— **Poprawka w przepisach wprowadzona w 1986 rozszerzona na pracowników władz stanowych i lokalnych została przyjęta do pracy po 31 marca, 1986 a nie są objęci Social Security. Oznacza to, że pracownicy ci muszą płacić podatek na który w roku 1987 wynosi 1.45%. oznacza to też, że kwalifikowali do programu Medicare z chwilą gdy ukończyli wcześniej, gdy nabędą kalectwo).**

— Mam kawałek ziemi, który postanowiłem sprzedać, aby otrzymać Supplement Security Income). Biuro Social Security powiedział

ayca ZSRR. Powstaje więc palący problem szybkiego zaludnienia obszarów azjatyckich ponad istniejący obecnie poziom.

Obok problemu czysto ekonomicznego jest tu także problem polityczno-strategiczny. Ludność ZSRR w jego azjatyckiej części wynosi ok. 80 milionów. Sąsiaduje z nią jednak 120 milionów Japończyków, 60 milionów Koreańczyków, ponad miliard Chińczyków, teraz także ponad 120 milionów Pakistańczyków, 45 milionów Irańczyków i 50 milionów Turków. Stosunek ludności jest tu więc jak 1:18 na niekorzyść ZSRR. Jeśli do tego dodać sąsiedztwo przez Cieśninę Beringa z 245-milionowymi USA i Kanadą, to stosunek ten jest jeszcze gorszy. A trzeba pamiętać, że pod adresem ZSRR, Chiny i Japonia wysuwają nawet żądania terytorialne. Liczba takich żądań może się nawet zwiększyć także ze strony innych azjatyckich krajów.

Co gorsza, wśród owych 80 milionów obywateli azjatyckiej części ZSRR ok. 45 milionów to Azjaci. Przy obecnych trendach demograficznych ich udział w tej części ZSRR będzie się szybko zwiększał.

Na tym nie koniec. O ile obecnie ok. 53 procent ludności ZSRR to Rosjanie, to według prognoz w 2080 roku ilość ich w ludności kraju spadnie do 27 procent. Ilość zaś ludności azjatyckiej, która obecnie wynosi ok. 16 procent (bez Gruzinów i Ormian) może osiągnąć 42 procent. Byłoby to więcej nawet niż przewidywana na ten rok ilość Słowian (tych może być tylko 41 procent ludności kraju).

Jeśli tego rodzaju prognozy się sprawdzą, a ZSRR nie uda się zrussy-

na, Gruzja, Daleki Wschód, Kozaczczyna i jeszcze inni.

Powracając jednak do zaludniania azjatyckiej części ZSRR, wyłaniają się tu co najmniej dwa problemy pozaekonomiczne.

Nie chodzi bowiem o zaludnianie części azjatyckiej ZSRR jako takiej, ale jej części północnej i daleko-wschodniej głównie. Ponadto chodzi tu także o rozładowanie przeludnienia w niektórych południowych republikach części azjatyckiej. Tak np. Autonomiczny Okręg Ewenkiński na północy ma gęstość zaludnienia 0,03 mieszkańca na kilometr kwadratowy. Armenia ma zaś 111, Azerbejdżan 76 a Gruzja 75 mieszkańców na kilometr kwadratowy, a obszar tamtego okręgu jest ponad 4-krotnie większy niż owych trzech republik razem wziętych. Okręg tamtem jest pełen bogactw naturalnych, a te trzy ich prawie nie mają, a poza Gruzją brakuje im nawet wody.

Ale jak tu przesiedlić południowców w wieczne mrozy? Już bez tego jest masa konfliktów między Rosjanami a Azjatami, a co by było wtedy? Ostatnie wydarzenia w Ałma-Ata są tu ostrzeżeniem. Zresztą te były przynajmniej widoczne. Inne są mniej. Czytam np. prasie sowieckiej, że w tymże Kazachstanie, gdzie na razie żyje więcej Rosjan niż Kazachów, Rosjan eliminuje się z niektórych uczelni. Ilość rosyjskich studentów jest tu na niektórych uczelniach aż 15-krotnia mniejsza od kazachskich! Wygryziono też na niektórych uczelniach rosyjską kadre profesorską i, jak pisze sowiecka prasa, zastąpiono ją półanalfabeta-
mi!

Pracownicy to nie są objęci programem swój pierwszy czek, zauważyłem, że powiedziano mi, że jest to potrącenie na Medicare? Muszą płacić podatek na Medicare?

— **Poprawka w przepisach wprowadzona na pracowników władz została przyjęta do pracy po 31 marca, 1987 Social Security. Oznacza to, że pracownicy na który w roku 1987 wynosi 1.45%, o kwalifikowali do programu Medicare z wcześniej, gdy nabędą kalectwo).**

— Mam kawałek ziemi, który postanowiłem (Supplement Security Income). Biuro Social Security muszę sprzedać tę ziemię w przeciągu na zwrócić wszystkie czeki SSI jakie dotychczas uczynię. Teraz zdaje mi się, że nie starczy. Czy mogę w jakiś sposób uzyskać więcej czeki sprzedazy?

— **Jeżeli poda pan odpowiedni powód sprzedać tej działki w przeciągu 6 miesięcy wyznaczyć dalsze trzy miesiące na sprzedaż i wyjaśnić sytuację, że kupiec rozmyślił się pan przedłużenie.**

— Mój sąsiad ubiegał się o znaczki żywności Social Security i je otrzymał, ale kiedy ja poszedłem mi, że muszę udać się do biura Food Stamp.

— **Social Security wydaje znaczki żywności mieszkają w domu, gdzie każda osoba znosi Social Security nie decydują czy komuś przesyłają oni aplikacje do biura Food Stamp i podejmuje decyzję, czy znaczki**

— Kiedy zacząłem otrzymywać zasiłki Social Security której wyjaśnione było o czym mam informować wiem gdzie mi się ona zapodziała. Czy mogę

— **Tak. Wystarczy zadzwonić (lub udać się) poprosić o broszurkę pt. "What you have to do" ona przesłana panu bezpłatnie.**

Datki na pomoc Polakom w Kraju można przekazywać na adres:

Polish American Congress
Charitable Foundation
1200 North Ashland Ave.
Chicago, IL 60622
Tel. 312-252-5737

udnościowe ZSRR (2)

o tym, że Gorbaczow chce
nego jednak chcieć, a co
największym terytorialnie
ch ma też największą liczbę
wno terytorium jak i liczba
ich rozmieszczenie i skład
ywami niż aktywami, jeśli
itarnej. Zanim powiemy co
poprawić, musimy przede
u realia.

wać swoich Azjatów i dodatkowo
da się wytepić tam Islamu, to za
at ZSRR może być ludnościowo
nie krajem azjatyckim, zaś reli-
e krajem mahometańskim. Jakie
by tego konsekwencje — nie
no przewidzieć.

óz tu Gorbaczow może zrobić?
tety, nie ma on tu większego pola
wru.

zy okazji warto zrobić dygresję.
gdymy nie wojny, rewolucje,
masowe czystki i masowe wię-
e w tym stuleciu, to ZSRR
y ponad 400 milionów ludzi.
elacja Rosjanie — nie-Rosjanie
y tu korzystniejsza, trudno
edzieć. Ale w każdym razie
y bardziej kim gospodarować
a to miejsce obecnie. Człowiek,
rym się nigdy nie liczono, stał
raz "surowcem" deficytowym.
orzej wygląda sprawa z Rosja-
i w ogóle ludnością nieazjaty-
ej przyrost naturalny jest w
tempie prawie 3-krotnie niższy
jatyckiej. Trudno zakładać, że
aczow to zmieni, zwłaszcza
o.

i inna sprawa. Doświadczenie
yczne uczy, że kiedy na progu I
światowej etniczni Rosjanie
wili niecałe 40 procent kraju, to
mal się w ogóle nie rozpadł.
wała się od Rosji nie tylko
i, Finlandia, czy kraje bałtyc-
e próbowała to uczynić Ukrai-
nuzja, Daleki Wschód, Kozacz-
i jeszcze inni.

racając jednak do zaludniania
ckiej części ZSRR, wyłaniają
co najmniej dwa problemy
onomiczne.

chodzi bowiem o zaludnianie
azjatyckiej ZSRR jako takiej,
części północnej i daleko-
niej głównie. Ponadto chodzi

Rusyfikacja ludności nierosyjskiej,
zwłaszcza azjatyckiej, co przyznaje
się nawet oficjalnie, nie jest łatwa.
Tylko 60 procent ludności nierosyjskiej
zna swobodnie język rosyjski.
Ale 40 procent zna słabo. A to
oznacza 50 milionów ludzi. Z czasem
będzie ich więcej czy mniej? Trudno
powiedzieć. ZSRR ma oficjalnie 93
narodowości, ale jest ich chyba
więcej, bo sam na końcu statystyki
podaje jeszcze "inne". Publikuje się
w ZSRR w 62 językach. W 1950 r.
publikowano w 87-u. Stopniowo więc
eliminuje się ilość oficjalnych języ-
ków. Ale jeśli tempo to zostanie
zachowane, to potrzeba mu ca. 80 lat
na ostatek się przy jednym języku
tylko. A pamiętamy, że w międzyczasie
mogą zajść wspomniane wydarze-
nia demograficzne.

I cóż tu może zrobić Gorbaczow?
Rusyfikacja może natrafić na jeszcze
większy opór, jeśli będzie połączona
ze zwiększoną ateizacją społeczeń-
stwa. Dotyczy to głównie mahome-
tańskiej ludności Azji sowieckiej.

Jak wiemy, Islam przeżywa rene-
sans. Udziela się to także ludności
mahometańskiej w ZSRR. Prostota
obrzędów mahometańskich, ustalo-
ny tradycyjnie tryb życia, a także
łatwość dostania się do mahometań-
skiego stanu duchownego, utrudnia-
ją władzom sowieckim walkę z Isla-
mem. Jeśli łączy się ona dodatkowo
ze wspomnianą rusyfikacją, to pro-
blem jest to nielada.

Ale na tym nie koniec. Dochodzi tu
jeszcze dodatkowo problem ekono-
miczny. Więcej na tematy ekono-
miczne będzie w innym artykule, ale
teraz wspomnijmy tylko o jednym z
nich. W azjatyckich republikach
sowieckich, poza Kazachstanem, za-
czyna być autentyczny problem
przeludnienia i bezrobocia. Jak już
wspominano, sprawę komplikuje
brak wody (poza Gruzją). Ostatnie
decyzje anulujące projekty przerzutu

wody na południe z rzek syberyjs-
kich, a nawet redukcja obecnego
poziomu podaży tam wody, unie-
możliwiają dalszy rozwój rolnictwa w
omawianym obszarze. Na industria-
lizację nie ma zaś środków, bo
wszystko pochłania północna i dale-
ko-wschodnia część kraju. Powstaje
więc problem przerzutu zbędnych
rąk do pracy z południa na północ i
Daleki Wschód i to zaczyna się już
robić w ograniczony sposób. Ale to
wszystko strasznie drogo kosztuje.
Osiedlenie jednego człowieka na
omawianych obszarach tylko w pro-
wizorycznych warunkach kosztuje
20 tys. rubli. Ponadto aklimatyzacja
nawet dla ludzi z klimatu mniej niż
umiarkowanego wynosi co najmniej
5 lat, a co tu mówić o południo-
wca! Co więcej, w okresie naj-
większych mrozów, gdzie tempera-
tura poniżej minus 50 stopni Celsju-
sza jest sprawą normalną, nawet
Sybirak nie może pracować na ze-
wnątrz dłużej niż 2 godziny dziennie.
Uzbek czy Azerbejdżanin nie tylko
będzie się dłużej aklimatyzował, ale
może nie wytrzymać nawet godziny.
Przerzucać go więc na północ? A
może do Rosji europejskiej czy
Ukrainy a tych stąd na północ?

W każdym razie, problem jest
olbrzymi i nie wiadomo jak Gorba-
czow z nim sobie poradzi. Zresztą
przerzucanie do surowego klimatu
Rosjan może dodatkowo zredukować
ich i tak już niski przyrost naturalny.
A więc błędne koło.

Może warto przy tej okazji dodać,
że co mądrzejsi Sowietci mówią pry-
watnie, że jedyna nadzieja to otwo-
rzyć Syberię dla całej Europy i niech
tu jadą ludzie jak ongiś do USA. Ale
przecież ZSRR to nie USA!

Nie wiem jak Gorbaczow rozwiąże
ten problem, a ma do rozwiązania
podobnych problemów wiele.

Zdzisław Ruraz

SOCIAL SECURITY

JIM HANSON, District Manager, SSA

— Kilka tygodni temu zaczął ma pracować dla stanowej agencji rządowej.
Pracownicy tu nie są objęci programem Social Security, ale gdy dostałem
swoją pierwszy czek, zauważyłem, że potrącono mi podatek za S.S.
Powiedziano mi, że jest to potrącenie na Medicare. Czy pracownicy stanowi
muszą płacić podatek na Medicare?

— **Poprawka w przepisach wprowadzona w 1986 roku została rozszerzona na pracowników władz stanowych i lokalnych, którzy zostali przyjęci do pracy po 31 marca, 1986 a nie są objęci programem Social Security. Oznacza to, że pracownicy ci muszą płacić podatek, na który w roku 1987 wynosi 1.45%. oznacza to też, że będą się oni kwalifikowali do programu Medicare z chwilą adv ukończa 65 lat (lub**

bemex S OFERTA

ZAMÓWIENIA OTRZY-
MAMY DORĘCZYMY DO DO-
KŁADU PRZED ŚWIĘTAMI

ZAMÓWIENIE

Nadawca:

Odbiorca:

- Proszę o jak naj-
 Proszę o dostawę

Nazwa Towaru	W
Pomarańcze	1
Cytryny	1
Grejpfruty	1
Banany	1
Mandarynki	1
Orzech kokosowy	1
Ananas świeży	1
Owoce kiwi	1
Kawa ziarnista	25
Herbata sypka	50
Kakao naturalne	50
Czekolada mleczna	10
Czekolada orzechowa	10
Czekolada deserowa	10
Chałwa	75
Salami	1
Poledwica	1
Szynka gotowana	1
Szynka wędzona	1
Boczek wędzony	1
Pieprz ziarnisty	50
Rodzynki	50
Figi	20